

“La veritat

importa poc”

Un dels aspectes que més han seguit és el tractament mediàtic del conflicte Espanya-País Basc...

—Sí, perquè pots seguir els fets que passen i saber si el que passa s'explica correctament o no.

—I les primeres conclusions quines són?

—La imatge sempre és en negre. Evidentment, hi ha un conflicte, i hi ha gent que ho passa molt malament, però això no vol dir, com ens expliquen, que sigui el 50% de la gent la que ho passi malament. I per veure-ho només cal passejar per Sant Sebastià. A més, no se'ns informa dels fets, sinó que “se'ns opina”. Això va passar molt en les manifestacions anti-ETA, en què la descripció i narració de les manifestacions no eren informatives sinó bàsicament èpiques; el que es buscava no era informar el lector sobre què va passar i quants eren sinó, i no és poc, influir en el seu estat d'ànim i generar sentiments de rebuig. I el cas de Bilbao és paradigmàtic, se'ns va dir que hi havia mig milió de persones, tot i que Bilbao tenia 358.000 habitants, és a dir, que a la manifestació hi havia tot Bilbao i 150.000 persones més. Aquesta manca de rigor es va esbombar per tot arreu. Cal dir que moltes vegades també influeix la inconsciència, no ser-ne conscient. Per exemple, tothom tenia clar que un passeig de Gràcia de Barcelona ple era un milió de persones. Jo també m'ho pensava, però si ho comptes veus que no pot ser.

—Hi ha diferències entre els mitjans de comunicació catalans i espanyols a l'hora de tractar la informació del País Basc?

—Sí, però potser més en matisos que en el discurs. Una altra cosa són els contertulians, la gent que parla a Catalunya Ràdio és impossible que surti

a Radio Nacional de España o a Onda Cero. Però, deixant de banda els qui opinen, el que és la notícia en si dels diaris, moltes vegades no saps qui escriu què. En els editorials hi ha més matisos, però, en línies generals, llevat de coses poc importants i deixant de banda un diari com l'*Avui*, els matisos són molt pocs. Aquests dies amb el discurs sobre el debat de dilluns passat al Congrés per il·legalitzar Batasuna hem vist que bàsicament tots deien el mateix i que no hi ha un discurs molt diferent a l'espanyol.

—Què caracteritza aquest discurs?

—Per exemple, que la gent de la qual parles no existeix. Els dirigents o exdirigents de Batasuna en gran part no surten per la televisió o no de manera significativa. Per exemple, abans de la treva Otegi no sortia per TV3, amb la treva surt moltíssim, i quan acaba aquesta Otegi desapareix de TV3. Hi ha un lligam, que no és coincidència, entre les sortides d'Otegi a TV3 i l'activitat d'ETA. O per exemple, un cas molt curiós fou el dia que va començar el judici a la Mesa Nacional d'Herri Batasuna, el 1997, en què es va entrevistar un munt de gent per ràdio a Catalunya, menys els protagonistes o els advocats dels protagonistes. Justament un dels axiomes del periodisme que és que el subjecte surti a la notícia, és precisament l'únic que no sols no hi és sinó que desapareix.

—I altres característiques del discurs?

—No hi ha un seguiment del codi deontològic del col·legi de periodistes, per exemple sobre la presumpció d'innocència o la qüestió de no donar el nom íntegre dels menors sinó només les inicials. Després també hi ha un esbiaixament del contingut del missatge dels dirigents de Batasuna, hi estigués d'acord o no amb el que diuen. Això passa molt amb Arzalluz,

Els mitjans de comunicació tenen un rol fonamental en el conflicte entre Espanya i el País Basc, i l'associació Contrastant, s'ha encarregat en diverses ocasions de fer-ho evident a través de les seves anàlisis i documents aplegats al seu web. Miquel Almirall, portaveu de Contrastant, explica les característiques d'aquest tractament, que sovint trepitja les normes més elementals del periodisme.

Manifestació de Barcelona del 14 de juliol de 1997 contra la mort de Miguel Ángel Blanco. Manifestacions com aquesta van marcar, segons Almirall, l'inici de l'adhesió incondicional dels mitjans de comunicació als postulats del PP i el PSOE.

que és el paradigma del discurs manipulat. Et treuen una frase fora de context i aquella bestiesa o no bestiesa, fora de context ho és molt més, i si no és bestiesa ho sembla.

Una altra característica és que més que informació el que es ven és propaganda. És a dir, més important que la detenció d'un escamot d'ETA és quin ús mediàtic es pot fer de la detenció. Hi ha casos que s'agafa un escamot on diuen que hi ha gent vinculada amb ETA, i la notícia és àmpliament esbombada, després pel que sigui aquesta gent surt sense càrrecs, i quasi no surt enlloc. Al web comentem el cas paradigmàtic de set detinguts, l'últim que va sortir, en llibertat condicional sota fiança, que només va publicar *El Periódico*. I evidentment per la televisió ni ho somiïs, que sortís.

Una altra cosa és la manca de rigor. Tot val, qualsevol frase de qualsevol polític. Qualsevol llibre d'història en

què hi hagi una frase que no els agradi o qualsevol qüestió de l'ensenyament. I en aquest sentit la veritat importa poc, aquí el que importa és l'ús discursiu que es fa d'uns fets, esdevinguin certs o no.

—En el cas de la il·legalització de Batasuna, hi ha hagut una adhesió incondicional dels mitjans de comunicació als postulats del govern i del PSOE en la identificació d'ETA amb Batasuna?

—Sí. Això ha estat un procés que ha anat a més i que arrenca a partir de Miguel Ángel Blanco i "l'esperit d'Ermua", que té el punt àlgid en el judici a la Mesa Nacional de HB i que ara ha tingut un altre punt àlgid amb la il·legalització. De fet, tu segueixes els diaris i, tal com està enfocad el discurs, els jutges només tenen una solució: dictar la il·legalització. Ha tornat a passar el mateix, però pitjor, que durant el judici de la Mesa Nacional d'Herri Batasuna.

—En aquest discurs, quina dosi hi ha de dirigisme polític i quina d'inèrcia o d'incompetència periodística?

—No estem en estat de demostrar que existeixin informes o dossiers i he de dir que estem en contra de la teoria conspirativa. Tanmateix, hi ha coincidències discursives que fan sospitar que darrere de certes opinions pot haver-hi una única font oficial. És difícil saber on comença i on acaba el dirigisme, la incompetència dels mitjans de comunicació o els seus interessos. A l'estat espanyol no hi ha cap diari que es desmarqui clarament de la política del govern sobre el País Basc. Sobre el dirigisme hi ha una cosa molt curiosa que ens va dir Antoni Batista, i és que el Govern britànic estava a favor de la negociació amb l'IRA i els mitjans de comunicació d'allà, també. I en la treva d'ETA el Govern espanyol no volia la negociació i els mitjans de comunicació tampoc.

Sembla clara, doncs, la col·laboració. En un cas la premsa afavoreix el diàleg i en l'altre el nega, però és que en un cas el govern estava a favor i en l'altre en contra.

D'altra banda, en aquesta qüestió hi ha molt de tractament d'informació no païda i poc seguiment sistemàtic del que està passant al País Basc i una manca de lectura completa de les interlocutòries del jutge Baltasar Garzón. Això també s'explica per les rutines, les presses, el poc temps per treballar. No es contrasta prou la informació i els periodistes es creuen a ulls clucs el que diu la font oficial. Només cal remetre's al cas Bartolín, el regidor popular d'Andalusia que es féu passar per un segrestat per ETA. Crec que fins i tot si els periodistes tinguessin temps de rellegir-se el que han escrit quedarien parats. De fet, com menys temps té el periodista per escriure més valor té per a nosaltres, ja que aleshores li surt tot el que pensa o el que ha assumit inconscientment.

Una altra cosa important és la mala interpretació de certes coses, com la justícia, en què hi ha una gran confusió sobre què és una interlocutòria, una sentència, quina és la funció del jutge, què sembla que ha de condemnar... En el cas del judici a la Mesa Nacional de HB, alguns periodistes van advertir que s'havia d'aplicar "tot el pes de la llei". Això volia dir condemnar la Mesa Nacional de HB, i era clar que absoldre-la no era aplicar tot el pes de la llei. Això ho tornem a escoltar ara i vol dir simplement que se'ls ha de condemnar. Estan condicionant discursivament el que han de decidir els jutges.

—Sense aquesta actitud dels mitjans de comunicació no hi hauria il·legalització de Batasuna?

—És evident. De fet, hi ha una qüestió que és òbvia: la il·legalització de Batasuna coincideix segurament amb l'etapa en què ETA ha causat menys morts. A mesura que ETA ha anat matant menys, pel que sigui, hi ha hagut un enduriment del discurs. I ningú ens ha explicat el perquè d'això.

—Creu que tampoc s'explica el pretès lligam entre ETA i Batasuna?

“Els periodistes en general no han explicat per què abans de la treva hi havia la premissa ‘ETA està acabada’ i que per això feien una ‘treva trampa’; i ara, en canvi, hem passat a la conseqüència ‘ETA és tot’”

Almirall considera que molts periodistes no informen dels fets sinó que més aviat opinen, i posa com a exemple el cas de les manifestacions anti-ETA.

—Fins ara judicialment havies de provar quines persones estaven vinculades amb l'activitat que fos, no un partit polític o una associació. És clar que hi ha persones que estan vinculades a ETA, però passar d'uns membres a tothom és una cosa que, en tot cas, s'ha de demostrar.

Baltasar Garzón fa cinc anys que està en això i hi ha un seguit de judicis importantíssims que poden donar pistes de com estan les coses, però aquests judicis no s'han fet. I no hem demostrat la primera hipòtesi i ja estem a les conclusions, i això no surt als mitjans de comunicació. No s'ha demostrat la connexió d'EKIN amb ETA ni d'Egin amb ETA i ja estem plantejant-nos una altra connexió de Batasuna amb ETA. Això discursivament és paradoxal. I també des del punt de vista discursiu hi ha una co-

sa molt curiosa que arrenca del final de la treva. Abans de la treva hi havia la premissa "ETA està acabada" i que per això feien una "treva trampa"; i ara, en canvi, hem passat a la conseqüència "ETA és tot". Se'ns hauria d'explicar per què aquest canvi, i això els periodistes en general no ho han fet. Encara s'ha de demostrar aquesta connexió i, ara com ara, només hi ha interlocutòries, però no hi ha hagut cap judici que demostrés.

Hi ha uns canvis de discurs assumits pels diaris i és una mica allò d'anar tots a l'hora. És un tema d'estat i el màxim a què es pot arribar és als dubtes que planteja l'Avui. Però, de fet, quan plantejges dubtes, assumeixes la principal.

Oriol Cortacans